

ngày 11-6-1963, tại ngã tư Phan-Đình-Phùng và Lê-Văn-Duyệt.

- Sự tự thiêu của Hòa-Thượng Quảng-Đức làm rung động khắp thế giới, chính quyền của Tổng-Thống Ngô-Đình-Diệm mới giải tỏa các chùa tại Huế, Hòa-Thượng Thích-Tịnh-Khiết, Thượng-Tọa Trí-Quang, Thượng-Tọa Thiện-Minh, mới đáp máy bay vào Saigon ngày 12-6-1963.

- Chính phủ thiết lập Ủy-Ban Liên-Bộ họp cùng với Ủy-Ban Liên-Phái để tìm phương giải quyết.

- Hai bên họp suốt từ ngày 14-6-1963 đến 1 giờ 30 sáng ngày 16-6-1963 mới kết thúc thành bản Thông-Cáo Chung: bồi thường cho nạn nhân tại đài phát thanh Huế và quy định việc treo cờ.

- Ủy-Ban Liên-Phái nhân-nại chờ đợi sự thực thi Thông-Cáo-Chung của Chính-Phủ. Trong vòng một tháng, các nơi vẫn bị bắt bớ, các chùa vẫn bị theo dõi, bắt đắc dĩ phải phát động cuộc tranh đấu lần thứ hai, đòi chính-quyền thực thi nghiêm chỉnh thông cáo chung. Cuộc biểu-tình này chính tôi phải xuất thân dẫn đầu đoàn biểu-tình của Tăng-Ni trước tư-thất ông Nolthing, Đại-Sứ Mỹ tại Việt-Nam, ngày 16-7-1963.

- Từ đó, cuộc tranh-đấu gặp khó-khăn thêm, chính quyền quyết tâm tiêu-diệt Phật-Giáo, không nhượng bộ, cho tới 12 giờ đêm ngày 20-8-1963 chính quyền cho thiết quân luật, khám xét các chùa, bắt hết Tăng, Ni. Tại chùa Xá-Lợi, trụ sở của Ủy-Ban Liên-Phái Bảo-Vệ Phật-Giáo cũng bị bắt trọn vẹn. Hòa-Thượng Thích-Tịnh-Khiết cũng bị bắt. Tôi cũng bị bắt, và họ đem nhốt tôi vào một cái cầu tiêu nào đó. Thượng-Tọa Trí-Quang may mắn trốn được vào Tòa-Đại-Sứ Mỹ.

- Cuộc tranh đấu của Phật-Giáo Việt-Nam đến đêm ngày 20-8-1963 này, được coi là hết hoạt động và, dành phần hoạt-động cho quần-chúng: sinh-viên, học-sinh, quân-đội và nhân-dân. Nhưng chính quyền của Tổng-Thống Ngô-Đình-Diệm có lập ra một Ủy-Ban, gọi là Ủy-Ban Phật-Giáo Thuần-Tỷ, hồng che lấp dư-luận.

- Trong thời gian này, các nước Phật-Giáo trên thế giới như Tích-Lan chẳng hạn, đem vấn-đề tranh-đấu của Phật-Giáo Việt-Nam ra trước Hội-Đồng Liên-Hiệp-Quốc. Liên-Hiệp-Quốc quyết-định cử một phái-đoàn điều-tra sang Việt-Nam. Phái-đoàn điều-tra của Liên-Hiệp-Quốc sang Việt-Nam ít ngày thì quân-đội lật đổ xong chính quyền của Tổng-Thống Ngô-Đình-Diệm vào sáng ngày 2-11-1963.

- Cuộc chính-biến do quân-đội chủ xướng vào 1 giờ chiều ngày 1-11-1963 và đến sáng ngày 2-11-1963 thì chấm dứt, Tổng-Thống Ngô-Đình-Diệm và Cố-Vấn Ngô-Đình-Nhu bị giết chết trên xe từ nhà thờ Cha Tam về Bộ Tổng-Tham-Mưu. Tôi cũng như chư Tăng khác cũng được thả ra và đưa về chùa Xá-Lợi.

- Hội-Đồng Quân-Đội Cách-Mạng, bầu tướng Dương-Văn-Minh làm Chủ-Tịch, ông Nguyễn-Ngọc-Thơ (nguyên Phó-Tổng-Thống) làm Thủ-Tướng Chính-Phủ mới.

5.- THÀNH-LẬP GIÁO-HỘI PHẬT-GIÁO VIỆT-NAM THỐNG NHẤT

- Sau ngày rời khỏi nơi tù đầy của chính-quyền trở về, tôi cảm thấy mệt mỏi, chán nản, và chỉ muốn đi một nơi yên-ôn, tĩnh-tâm tu-niệm.